

DE LA MUȘUROI LA EVEREST

Rațiune și magie

*Nepotului meu, Andrei, angajat de la cinci ani în urcare,
nepoților mei, Eliza, Andy și Tony, tuturor copiilor,
în special celor de gimnaziu și tuturor părinților.*

COSTEL FLORESCU

DE LA MUȘUROI LA EVEREST

Rațiune și magie

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2019

INTRODUCERE

Misiunea cărții

Cartea are misiunea de a oferi, autorului și cititorilor, cea mai potrivită construcție de unire cu Hristos, cu scopul multiplicării valorii personale pentru măreție și veșnicie. Cărțile de dezvoltare personală își au izvorul în Biblie și cei ce O studiază beneficiază în cea mai mare măsură de aceste cărți. De aceea, este necesară o viziune care să integreze Biblia și cărțile de dezvoltare personală, viziune sub forma unei construcții logice pentru o viață împlinită, cea mai bună construcție ce a fost concepută până acum. Am vrut să fie, poate, cea mai roditoare carte de dezvoltare personală. Doar ajutându-i pe alții mă pot ajuta cel mai bine și pe mine. Este inversul modelului de mentor. Este efectul binecuvântărilor magice ale Duhului Sfânt din noi.

Cei mai mulți suntem conduși de două locomotive, dorința și nevoia. Dorința este ușor de dirijat și marketingul a dezvoltat arta orientării spre perfecțiune și irezistibil. Nevoia poate fi biologică și spirituală. Nevoia biologică migrează spre dorință și se suprapune cu aceasta. Cea care rămâne descoperită este nevoia spirituală, cea care, deși produce cel mai bine, este puțin vizibilă. Această cea mai puternică locomotivă este în cele mai multe cazuri garată undeva spre ruginire.

Misiunea acestei cărți este de a face vizibilă locomotiva și a o pune în mișcare. De a face vizibilă Piramida Relației și a o umple cu valori. Mișcarea ei înseamnă dezvoltare personală, dezvoltarea abilităților, înseamnă a fi eficienți și împliniți cum nici nu ne-am imaginat. Chiar dacă plătim pe cineva mai mult, el produce atât cât poate, cu valoarea pe care o are. Este o realitate pentru care nu trebuie să ne supăram, ci pe care trebuie s-o

acceptăm. Ca să poată produce mai mult și să poată fi recompensat mai mult, el trebuie să se dezvolte, să-și formeze o atitudine înaltă, să-și construiască Piramida Relației.

Magia

Contestatarii ideilor expuse în carte sunt prietenii și ajutoarele mele în măsura în care vin cu argumente raționale.

Am scris cartea ca și cum viitorul omenirii ar depinde de ea. Evident că acest lucru nu se întâmplă, dar tot se petrece ceva important; viitorul meu depinde de cartea aceasta și poate și al altora. Concentrându-mă și perseverând pe ideile scrise aici, eu îmi pot dezvolta valoarea, pot să-mi formez atitudinea potrivită succesului, pot avea o relație extraordinară cu Dumnezeu.

Viața este realitate, dar și magie. Magia, după ce se produce, devine realitate. Vindecările lui Isus erau magice, dar după producere deveneau o nouă realitate. Această nouă realitate conținea o creștere spectaculoasă față de cea veche. Realitatea fără magie este viață uniformă, chiar mediocră. Realitatea din magie este măreție.

Prin cercetarea vieții și a Cuvântului, am vrut să descopăr magia unei vieți mărețe și să o prezint în carte. Prin scrierea ei, am vrut să mă ajut pe mine, să fiu mai valoros, să mă multiplic spre înălțare și împlinire. Reușita mea poate fi o mărturie a drumului de urmat pentru cei ce citesc această carte. Am scris-o pentru bucuria vieții, pentru plăcerea meditației și dezbaterii pe subiectul multiplicării valorii. O viață trăită în valori este cel mai bun lucru cu putință.

Cartea se vrea o cale rațională de accesare a magiei pentru o viață măreață.

Dumnezeu intervine magic în multe feluri în viața noastră, fie că observăm sau nu. Eu am constatat magia în viața mea și înainte, dar în ultimii ani ea s-a accelerat, inclusiv prin scrierea

acestei cărți. Ceea ce mă determină să fiu și mai angajat în cercetarea și vestirea Cuvântului ca ajutor fundamental și unic pentru viața noastră.

Scriind această carte, cunosc și înțeleg mai bine lumea în care trăiesc, mă cunosc și mă înțeleg mai bine, pentru că Îl cunosc și Îl înțeleg mai bine pe Dumnezeu.

Spre propria viziune

Oriunde mă uit în jur, văd stratificarea noastră. Oameni, colectivități și țări sunt poziționate pe nivele diferite, prin cultură, educație, venituri, fericire, morală, sănătate. Unora le este bine, alții sunt afundați în neîmpliniri și suferință. Multe surse vorbesc de cei 90%, cei 10%, 1% sau 0,1%. Vorbesc despre Vestul și Restul, despre economii dezvoltate, emergente sau sărace. De ce atâta diferențiere? Care este diagnosticul și care este tratamentul? Eu despre acest tratament vorbesc: dezvoltarea personală având în centru Biblia.

Această carte am scris-o, în primul rând, pentru dezvoltarea mea, chiar și la o vârstă coaptă, căci dezvoltarea ne scoate în afara timpului. Am fost disperat după transformare și am încercat rețete din cărțile care garantau schimbarea în bine. Fiecare carte în parte și toate împreună au reușit sensibilizarea mea spre dezvoltare, dar eu voiam mai mult, căci eram sigur că se poate. De aceea, am conceput propria construcție, făcută evident cu materiale lecturate, dar sub un proiect propriu. Și mă simt minunat. Nu pot spune că ce am construit este perfect, dar este o construcție funcțională și folositoare pentru că îl stimulează pe cititor să ajungă la o viziune personală. Când devenim co-creatori, cresc șansele de transformare. Piramida puterii este un univers spiritual ce ne poate cuprinde pe toți.

Forme ale Relației

Pentru dezvoltare personală avem nevoie de corelația vie cu Dumnezeu. În esență, această relație poate avea trei forme. Putem fi împotriva lui Dumnezeu. El așteaptă, totuși, să ne schimbăm și ne ajută. Când Îl refuzăm și rămânem împotrivitori, ieșim de sub protecția Lui și lumea și mediocritatea ne înghit, topindu-ne puterea și bucuria.

În a doua formă, avem o inimă călduță. Dumnezeu vede și nu-i place immobilismul nostru. De aceea, ne muștră pentru a lucra la alipirea de El. Când rămânem călduți, trăim în limite omenești, în putere și bucurie.

Forma a treia, cea mai înaltă, este alipirea de Dumnezeu, prin care El ne multiplică puterea și bucuria. Aceasta este viață la maxim.

Piramida Relației este cel mai important și mai complex sistem de viață, este însăși viața. Toate celelalte sisteme și subsisteme lucrează pentru funcționarea perfectă a acestuia, îl servesc pe acesta.

Mă gândesc la ce-mi lipsește mie pentru a avea împlinire deplină. Nu că acum mi-ar lipsi ceva. Dar simt că, dincolo de ceea ce sunt, pot fi încă mult mai valoros. Cărțile, conferințele de dezvoltare personală sunt foarte utile, oferă pregătire chiar și cu răspunsuri parțiale. Înțelegerea mea actuală îmi dă convingerea că dedicarea, pe cale rațională, pentru lucrarea valorilor din Piramida Relației, mă conduce la multiplicare magică, la măreție și veșnicie.

Valorile pe care le prezint nu le epuizează pe toate cele posibile. Biblia ne prezintă valorile ca fiind caracterul lui Dumnezeu. Prin ele, Îl cunoaștem pe El și ne cunoaștem pe noi. Prin Biblie, căpătăm viziunea valorilor dincolo de noi. Valorile devin vehicule de înălțare.

Iudei și creștini

Iudeii au primit Tora de 3300 de ani și au conceput Talmudul, cartea de dezvoltare personală, de 1800 de ani. Copiii învață, aproape exclusiv, Tora de la 6 la 9 ani și Talmudul de la 9 la 12 ani. Astfel își formează atitudinea pentru întreaga viață. Astăzi evreii, deși se împart în ortodocși, conservatori și reformați, sunt toți în înțelegere, în aceeași religie și sub aceeași căciulă instituțională.

Creștinii au primit Cuvântul de 2000 de ani. Ei au format trei religii mari, diferite, sub trei căciuli instituționale: Ortodocși, Catolici și Protestanți. Nu se înțeleg. Primele două religii, deși au format culturi extraordinare, nu au arătat preocupare pentru dezvoltarea personală. Numai protestanții au trecut la dezvoltarea personală de circa un secol, prin mii de cărți, școli și oratori motivaționali.

Protestanții sunt în aceeași religie și sub aceeași căciulă instituțională informală, „Sola Scriptura”, deși sunt divizați în sute de denominațiuni, care au avantajul că, împreună, cuprind cât mai mult, omenește, din infinitul Cuvântului.

Cartea de față încearcă să adauge ceva la dezvoltarea personală, prin proiectul construcției Piramidei Relației, o viziune din „Sola Scriptura”. Pune accentul pe roadele Duhului Sfânt, valorile, ce ni s-au dat tuturor. Roadele Duhului sunt infinite și ni s-au dat din belșug fiecăruia, pentru măreție și veșnicie.

Isus ne spune: „Cine mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică”. În sens spiritual transformator, corpul lui Isus este Cuvântul ce ni s-a dat, iar sângele este constituit prin valorile din Cuvânt. Studiul Cuvântului și trăirea în valori constituie trăirea în Hristos Isus, pentru împlinirea și măreția vieții acesteia și pentru veșnicia celei viitoare.

Domn a toate

Ca să înțeleagă și să se dezvolte prin Talmud, evreii trebuiau să cunoască Tora, primele cinci cărți ale Bibliei. Ca să lucrăm prin cărțile de dezvoltare personală din zona creștină, noi trebuie să cunoaștem Biblia. Cărțile de dezvoltare personală reprezintă aplicarea Bibliei în viață.

Talmudul păstrează caracterul infinit al Bibliei ebraice prin prezența, în detalii, a contradicțiilor, a ideilor și afirmațiilor aflate omenește în opoziție. Dar și cărțile de dezvoltare personală păstrează deschiderea către nesfârșit. Talmudul prezintă ca adevărate viziunile diferitelor școli rabinice, aflate în opoziție. Apoi alți rabini, în diferite circumstanțe, preiau o viziune sau alta și o corelează cu Tora. Ei analizau și alegeau pentru ceilalți.

La fel și cărțile de dezvoltare personală conțin viziuni contradictorii dar adevărate într-un peisaj spiritual foarte extins. Să faci ce-ți place cu adevărat dar să înghiți și broasca, să lucrezi planificat, dar să lași ușa deschisă magiei, să faci dreptate dar să ai milă, să fii materie dar să fii și spirit, sunt numai câteva dintre contradicțiile frecvent întâlnite în învățăturile de dezvoltare personală. În Creștinism, prin Hristos, avem un lucru extraordinar, unirea contrariilor în infinitul în care suntem cuprinși. Hristos este Domn a toate, este deasupra tuturor lucrurilor iar noi putem fi, ca și El, cu putere peste toate.

Talmudul s-a conturat în sute de ani, prin efortul de cercetare a mii de cărturari care și-au pus laolaltă învățătura pentru ca Tora, parte a Bibliei, să facă parte din viață. Cărțile moderne de dezvoltare personală se conturează, de peste un secol, prin efortul a mii de cercetători ai Bibliei și ai vieții, pentru ca Biblia să facă parte roditor din viața noastră. Și, astfel, evreii și creștinii, prin Biblie și dezvoltare personală, se constituie în locomotive și lideri ai lumii ultimului mileniu și ai globalizării actuale.

Biblia ne spune că trupul este templul Duhului, adăpostește Stăpânul. Iar Stăpânul are puterea și o exercită prin slujire. Dumnezeu ne-a umplut inima cu dragoste prin Duhul Sfânt pe care ni l-a și dat, pentru a fi împreună stăpânitori și slujitori ai Pământului, după cum am fost creați.

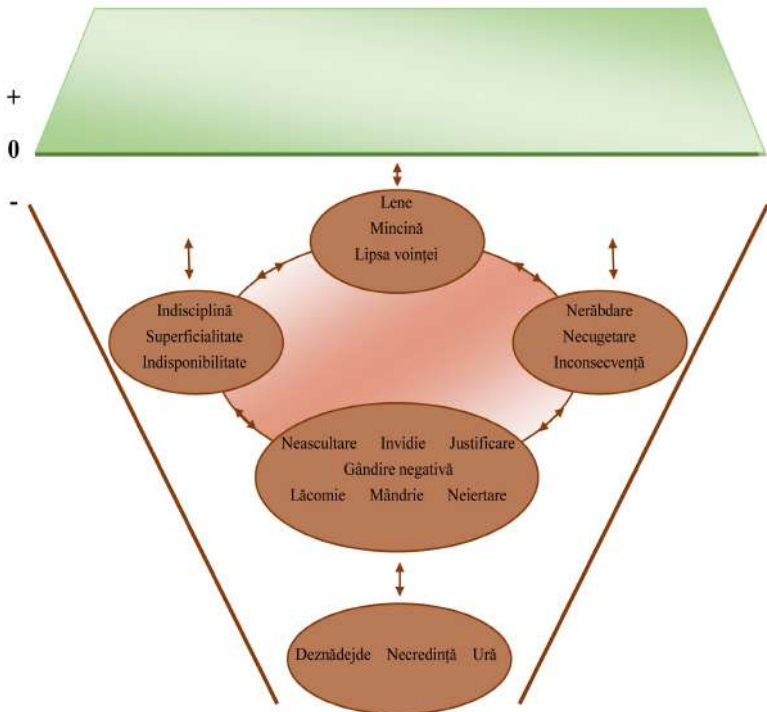
Costel Florescu
costel.florescu@princogrup.ro

CAPITOLUL I

Mlaștină, în afara Piramidei Relației

Nivelul - 1. Non-valorile

Înainte de 1990. Pregătirea pentru Capitalism

Separați de Piramida relației cu DUMNEZEU

1. neFirma

Biblia ne spune că Dumnezeu ne cunoaște și ne naște în duh cu mult înainte de a ne naște în trup. În lume ne naștem cu o personalitate ce s-a format prin exercițiul de viață al generațiilor anterioare. În cazul meu, bunicii din partea tatălui au avut o moară de apă, dezvoltată mai apoi de părinți, care au adăugat și prelucrarea lânii. Dar, în 1949, pentru că era un simbol al exploatării capitaliste, moara a fost naționalizată și dărâmată complet. Au mai rămas urme de ziduri și un izvor de apă curată. Bunicul din partea mamei a făcut politică liberală, fiind mulți ani primar. Avea și plantații pomicole și fabrica unelte și cozi de unelte din lemn. Aproape toate acestea au trecut în proprietatea statului până în 1959 când s-a desființat statutul de chiabur al părinților mei.

Am avut totuși o copilărie fericită, încărcată de iubirea familiei, din care se remarcă mama, și nu mă preocupa o oarecare ostilitate din partea lumii. Așa că, spiritul inovativ de întreprinzător mi s-a transmis de la generațiile anterioare și l-am exersat, în diferite forme simple, încă din tinerețea trăită în socialism. Mai târziu, am realizat că Dumnezeu mi-a călăuzit drumul în viață pentru a cunoaște direct oamenii, țara și lumea din reviste, cărți și prin trăire. Am avut conexiuni cu cercetarea în management și cu comerțul exterior. Astfel că, la schimbarea regimului socialist, aveam o minimă pregătire pentru capitalism.

Părinții mei erau activi religioși prin prezența în Biserica Creștin-Ortodoxă și prin respectarea tradiției, citind chiar Biblia ce o aveam în casă. Eu mi-am însușit aceeași conduită, de aceea, din punct de vedere spiritual, trăiam în trecut și nu eram pregătit pentru viitor.

2. Lumea

Începusem să realizez, cu mult înainte de 1989, că forma de societate în care trăiam nu putea fi de durată. Încă din anii '80 citind revista *L'Express* în mod regulat, vedeam că în lume erau două categorii de țări ce evoluau în mod diferit. Una mergea pe calea naturală a omului, cea a libertății, și alta pe o cale forțată, a dictaturii. Eu trăiam pe o cale și speram la alta. Profesional, mă dezvoltam ca manager, teoretic și experimental.

Am avut norocul ca, la începutul anilor '90 să fiu neîndreptățit de conducerea mării întreprinderi în care lucram (mi se bloca învățarea și promovarea) și, prin demisie, am ajuns în comerțul exterior. În perioada în care eu încă nu ieșeam din țară, mă uitam la cei ce se deplasau în Vest și eram uimit că nu reveneau transformați de ceea ce vedeau acolo. Se întorceau așa cum plecaseră. A fost nevoie de decenii ca să înțeleg că transformarea se făcea mai întâi în spirit, în interior, și apoi în comportamentul în lume.

Când am făcut prima deplasare de o săptămână în Vest, am ajuns mai întâi pe aeroportul din Londra și apoi la Bruxelles. Am avut șocul vieții când am văzut ruptura dintre România socialistă și istorie. M-am adaptat rapid la realitatea Vestului și m-am simțit minunat. La întoarcere, am avut un alt șoc, începând cu troleibuzul în care călătoream pe scări și zloata de pe străzi și terminând cu fețele mohorâte ale oamenilor. Nu m-am simțit bine, dar continuam să trăiesc aici, căci de acum aveam confirmarea că societatea de acasă sigur se va schimba și-mi va fi bine în România. Era numai o chestiune de timp, de răbdare.

În 1982, am avut prilejul să fiu în Franța unde am urmărit la televizor negocierile dintre delegația guvernului polonez, condusă de un ministru, și delegația sindicatului Solidarnost, condusă de Lech Walesa. Am remarcat două lucruri interesante la aceste negocieri. Primul, delegația guvernamentală vorbea

printr-o singură persoană, ministrul, iar delegația sindicatului vorbea prin fiecare membru, pe subiecte și, mai rar, prin Walesa. La masă era un singur lider, Walesa. Al doilea, în fiecare zi de negociere, delegația Solidarnost ridica ștacheta cererilor, adăugând noi revendicări. Aceste negocieri mi-au întărit convingerea că, așa cum Polonia se angajase ireversibil pe drumul schimbării societății, așa vor face și alte țări, inclusiv România. În februarie 1989, când conducerea Bulgariei a legiferat activitatea privată, chiar dacă era restrânsă la opt salariați, m-am gândit că și România, cu sau fără Ceaușescu, va merge pe același drum. Până în vara lui 1989, am stabilit echipa și activitățile ce le desfășuram în firma pe care urma să o înființăm.

Noi eram sub dictatură, ca multe alte țări. Dar dictaturile și dictatorii nu sunt ai lui Dumnezeu, deci sunt temporare. Prin creație și prin Hristos, noi suntem ființe și colectivități libere. Poporul lui Hristos construiește țări democratice și oameni liberi și egali.

3. Spiritualitatea

Din copilărie frecventam, după obicei, Biserica Ortodoxă. Știam pe de rost slujba și rugăciunile. Nu mergeam la biserică din credință, căci nici nu știam ce înseamnă, deși mă declaram credincios, ci după obicei, după cum și Isus mergea la Templu în ziua de Sabat.

Aveam un unchi preot în localitate, dar familia mea nu a considerat calea preoției o variantă pentru viață, iar eu nici atât. În schimb, mama a insistat pentru învățătură cât mai înaltă, deoarece dezvoltarea materială nu funcționa în Socialism, averea familiei fiind naționalizată după 1948.

Preluasem dogma și ritualul Bisericii Ortodoxe, fără a-mi pune problema dacă era sau nu suficient, dacă mai existau și alte

variante de trăire a credinței. În casă aveam o Biblie pe care părinții și un unchi o citeau sporadic. Și acum simt regretul de a nu fi fost în stare să răspund unchiului la întrebarea referitoare la locul unde era situată cetatea Ur de pe râul Ulai, unde spune Daniel că țapul de la Apus, cu un corn, a bătut berbecul de la Răsărit, cu două coarne. Unchiul era preocupat de venirea americanilor pe care-i aștepta și răspunsul îi dezlega timpul și modul în care va sfârși regimul comunist. El asimila țapul cu SUA iar berbecul cu URSS și China. Întotdeauna spunea că americanii vor veni până la Paște, dacă nu, cel târziu până la Crăciun. Și au tot trecut sărbători de Paște și Crăciun, până a adormit fără să vadă schimbarea. Și el mi-a insuflat convingerea că forma de societate în care trăiam nu era veșnică.

Deși spiritual mergeam pe drumul părinților, nu trăiam dedicarea la intensitatea lor. Aveam o Relație calduță. Ei veneau, ca majoritatea populației, cu un stil de viață feudal, în care frecventarea bisericii se împletea cu trăirea socială și economică specifică. Biserica și preotul erau importanți și influenți și chiar ajutau oamenii, în majoritate analfabeți. În condiții de analfabetism, biserica era un reper de viață. Eu trăiam o despărțire; relația cu biserica și cu Hristos era prin ritual, nu prin învățătură. Dar atunci nu știam acestea și nu căutam spiritualitatea autentică.

Ritualul este acel exercițiu care blochează schimbarea, creativitatea, dezvoltarea individuală și colectivă. Ignoranța, în general, și necunoașterea Cuvântului, în special, conduc la instaurarea fricii și a sărăciei.

4. Valorile

O întâmplare din acea vreme, aproape de 1989, este reprezentativă pentru valorile din societatea românească a timpului. Tocmai fusesem promovată director adjunct la o

întreprindere din București și am fost la părinți să le dau vestea. M-am întors pe la miezul nopții și, la un post fix, m-a oprit milițianul. Probabil că nu am fost suficient de politicoasă, căci mi-a reținut permisul de conducere pe motiv că am consumat alcool. Făcea un abuz pentru că era complet fals. Am solicitat să vină un ofițer pentru un supracontrol, ceea ce s-a și întâmplat după circa două ore. Deși fiola înregistra zero alcool, a spus că nu poate ridica sancțiunea decât cu proba de sânge. Am făcut proba cu aceeași constatare de zero alcool. Am fost la miliție cu rezultatul și mi-au spus că sancțiunea se putea anula doar prin decizie judecătorească. Dar să nu-mi fac griji pentru că va fi o simplă formalitate.

Numai că judecătoria a respins acțiunea pentru că proba sângelui depășise două ore de la sancțiune și încălcasem cutuma, nu legea. Dar să nu-mi fac griji pentru că, prin apelul la nivelul superior, se va anula sancțiunea căci acolo au competența de a trece peste cutumă. Dar nici acolo nu s-a anulat. Cu aceeași promisiune, am mai parcurs două trepte de judecată până la audiența la procurorul general al României, care și el și-a declinat competența de a trece peste cutumă. Așa au trecut trei luni de luptă zadarnică pentru a-mi găsi dreptatea. M-am resemnat și mă pregăteam să dau din nou examen pentru a lua alt permis. Pe când eram eu necăjit de situație, m-a vizitat la birou o cunoștință ce era dresor de câini la Securitate. Când i-am spus povestea permisului de conducere mi-a promis că în două zile el mi-l va aduce. Nu l-am crezut. Dar a treia zi mi-a adus permisul curat ca lacrimă. Am rămas stupefiat. Trei luni mi-am căutat dreptatea conform legii și nu am primit-o. Dar în trei zile am obținut-o pe căi oculte. Pe ce valori se construia societatea timpului în România?

5. Piramida relației cu Dumnezeu

Nivelul -1. Non-valori

O colectivitate puternică se constituie pornind de la individualități puternice; unire pornind de la separare. În socialism, individualitatea se pierde în colectivism. Individul se pune sub umbrela colectivă, slăbea ca personalitate și nu mai putea contribui la creșterea puterii colective. Valorile nu mai ieșeau în evidență și lipsa valorilor sau antivaloriile deveneau atribut al conducerii colective și individul nu mai era observabil. El devenea tot mai slab, mai mult, consuma din slaba putere colectivă și comunitatea decădea până la durerea transformării sau a dispariției. Așa cum s-a întâmplat în acea vreme cu Lagărul comunist.

Evaluare

Munca mea era undeva peste medie. Munca suplimentară mă ajuta să-mi completez veniturile. Desfășuram o muncă îndelungată, nu o muncă grea.

În instituțiile centrale în care am lucrat o vreme, era mare plictiseală. Ca și în multe alte locuri, în mare parte din timp ne făceam că muncim. Cinstea, așa cum o percepeam eu atunci, era la un nivel bun. Încă nu realizam că nu îmi foloseam corect întreaga capacitate de muncă. Consideram că și voința era bună, dar nu realizam că pusesem ștacheta în poziția mediocrității. Și aici mă situam peste medie, mai ales prin studiu, dar eram peste media de mușuroi.

Consideram că valorile de la temelie erau bune, dar nu aveam ștacheta pusă de Hristos, ci de ritual. Scopul meu era de a-mi face bine treaba pentru rolurile ce le aveam în familie, la serviciu, în societate. Dar nu aveam o țintă precisă și înaltă. Nu aveam un scop major, un vis măreț. Cât despre nădejde, stăteam

ceva mai bine pentru că speram intens că lucrurile se vor schimba în România și mă pregăteam, eu și familia, în acest sens.

Mai stăteam bine la valorile libertate în gândire, aveam ceva curaj, imaginație, creativitate. Am avut inovații, am publicat articole și o carte despre management. Dar aveam și multe valori de slabă intensitate: bunătate, disciplină, calm, motivare, spirit de echipă, smerenie, credință. Alte valori erau călduțe și chiar negative, deși sporadic: mânie, mândrie, lăcomie.

Împlinirea unor intensități diferite ale valorilor îmi scădea valoarea globală a personalității. Dar într-o țară socialistă și creștin-ortodoxă, aproape că nici nu conta. Într-o lume a ritualului și a tradiției, aflată și sub presiuni politice, marile daruri primite de la Creator, încă de la naștere, se dezvoltau slab și haotic și ajungeau să se topească în timp. Când presiunile politice au dispărut, alte influențe negative au rămas și capacitatea naturală de gândire rațională a continuat să funcționeze în sărăcie de valori. Marea schimbare era necesară în primul rând în valori pentru a putea construi o piramidă a puterii individuale și colective.

Răzvrătire

De-a lungul istoriei, omenirea s-a caracterizat adeseori prin lipsa valorilor. Dumnezeu a ales un popor al Său tocmai pentru a-l scoate din zona nonvalorilor și a-l crește în valorile Sale. I-a dat carte și învățătură, i-a dat țară unde să trăiască separat de alte popoare pentru a nu se infesta de la acestea. S-a ocupat personal câteva decenii pentru a-l educa. Uneori se vedea schimbarea în atitudinea poporului prin adăugarea de valori. Israel a atins apogeul valorii spirituale și puterii materiale în perioada împăraților David și Solomon. Treptat poporul L-a părăsit pe Dumnezeu, s-a închinat la alți dumnezei, a umplut țara de idoli, punându-i pe aceștia chiar în Templul Lui. „Fiecare făcea ce-i plăcea” ne spune Biblia caracterizând perioada judecătorilor.